

PAGINA 3

'De Schilderswijk is fantastisch!'

PAGINA 5

'Van rommel wordt een mooi product gemaakt'

PAGINA 7

'Gevluchte tieners hebben het extra zwaar'

VERDER: Dansen in Moerwijk ■ Zingen maakt gelukkig ■ Schaamte over dakloosheid ■ Heerlijke soep van Cor ■ De kerk als woordenpaleis ■ Verlangen naar vrede

Twee Haagse jongeren over Taizé

'Het is een soort hemeltje op aarde'

Half juli. Myrthe de Haan (20) en Lieven Joziassé (19) zijn amper een dag terug na een verblijf in de oecumenische kloostergemeenschap in het Franse Taizé. Ze waren er een week, maar hebben wel voor een maand aan ervaringen opgedaan.

Myrthe en Lieven waren allebei al eerder in Taizé. Voor Myrthe was het de derde keer, voor Lieven de tweede. Ze wisten dus wat ze ongeveer konden verwachten: samenzijn met zo'n tweeduizend andere jongeren, driemaal daags een gebedsdienst met meditatieve liederen en stiltes, gespreksgroepen met jongeren uit allerlei landen, slapen in een eenvoudige barak of in je eigen tent en sobere maaltijden. Lieven: 'Taizé staat niet bekend vanwege het lekkere voedsel, maar het is goed te doen.'

Gemixt

Een van de dingen die hen aantrekt in Taizé is de rust. Myrthe: 'Het is een afgesloten plek, het is of de tijd even stilstaat. Ik hoef niets met school of met andere dingen en mijn telefoon staat meestal uit.' In en rond de gebedsvieringen is stilte belangrijk, maar waar het in Taizé vooral ook om gaat is de ontmoeting tussen jongeren uit allerlei landen en culturen. Lieven: 'De sfeer is heel open, warm en gezellig. Iedereen van overal komt

er samen. Los van goede gesprekken over het christendom is het alleen al cool omdat je jongeren tegenkomt uit heel Europa. Het is een heel gemixte groep met allemaal verschillende achtergronden. Iedereen is vriendelijk en geïnteresseerd. Dat heb je nergens anders, het is eigenlijk een soort hemeltje op aarde.'

Myrthe: 'In mijn kerk ben ik zo ongeveer de enige jongere. In Taizé krijg ik een duwtje in mijn rug om met het geloof bezig te zijn.' Lieven: 'Sinds corona ga ik niet vaak meer naar de kerk, ook omdat er zo weinig jongeren zijn. Het oorspronkelijke idee van Taizé is denk ik dat je meedoet met de monniken en ziet hoe zij hun leven leiden. Ik vind het mooi dat je in zo'n ritme komt.'

Twijfelend

Het programma in Taizé is afgestemd op jongeren tot 30 jaar. Myrthe: 'Je hoeft niet per se gelovig te zijn, maar je moet wel openstaan voor gesprekken met anderen, zonder dat je ze wilt overtuigen. Dat is echt niet de bedoeling.' Lieven: 'Van de mensen die ik

gesproken heb was ongeveer de helft niet gelovig, of in ieder geval twijfelend over wat ze wel en niet geloven. Daardoor krijg je interessantere gesprekken dan wanneer iemand alles zeker weet.'

'Het is in Taizé of de tijd even stilstaat'

Een extra programmaonderdeel was dit jaar de 'vriendschapsontmoeting tussen jonge moslims en christenen', waaraan Lieven en Myrthe ook meededen. Dit programma bestond uit gesprekken en informatieve workshops, maar ook uit het meemaken van elkaars gebedsmomenten. Lieven: 'Er was een lokaal ingericht als moskee. Het was heel bijzonder om midden in Taizé – een soort kloppend hart voor jonge christenen – vanuit de open ramen het islamitisch gebed te horen.' En nu dus weer in Den Haag. In de bus terug hebben ze het er samen over gehad dat ze willen proberen om de rust van Taizé vast te houden in hun gewone leven. Nu hebben ze nog even vakantie. Daarna begint Myrthe aan het derde jaar van haar studie muziektherapie en Lieven start met de studie nanobiologie.

IRNA VAN DER WEKKE

Lieven (l) en Myrthe in Taizé: 'De sfeer is heel open, warm en gezellig.'

Van Den Haag naar Taizé, ga je mee?

In de herfstvakantie, van 15 t/m 22 oktober 2023, reist een groep jongeren naar Taizé. Ben je tussen de 15 en 29 jaar, dan ben je van harte welkom om mee te gaan. Op maandag 4 september is er een voorlichtingsavond over de reis.

MA. 4. 19.30 U. PARKSTRAAT 32. AANMELDEN VOOR DE VOORLICHTINGSAVOND VIA INFO@PKN-DENHAAG.NL.

Themanummer: goed nieuws

Bakens van licht

In dit themanummer zetten we mensen en projecten die Den Haag mooier maken in het licht. Daarmee beginnen we dit najaar optimistisch van toon. Zo willen we hoop geven. De vraag is wat u met deze boodschap kunt als u somber bent over onze tijd. Wat doen die paar projecten in onze stad er dan eigenlijk toe? Houden we onszelf niet voor de gek? Ik denk het niet.

De kern van de boodschap van Jezus is dat God het weer voor het zeggen krijgt in een wereld die nog niet af is. De term die Jezus in dit verband gebruikte was het Koninkrijk van God, een wereld waarin alle bestaande verhoudingen van hoog tot laag op de schop gaan. Probeer je maar eens aan die God toe te vertrouwen. Heel concreet had dat toevertrouwen ook te

maken met genezingen en het verdrijven van boze krachten. Jezus ging daarvoor met zijn leerlingen van deur tot deur, van huis naar huis.

Transformeren

Kunnen we dan ook zelf het kwaad transformeren in iets wat goed is? Jezus vond een antwoord op deze vraag door mensen aan te sporen om elk eigenbelang te laten varen. Zelfs je vijand keer je je wang toe. Je toevertrouwen aan die liefdevolle God kun je oefenen door je radicaal toe te vertrouwen aan andere mensen. Leer vertrouwen zodat we niet hoeven te manipuleren, te liegen, te eisen, te hebben en te houden wat we hebben.

Lees verder op pagina 2

KUNSTWERK: 'BAKEN' VAN STEFAN KOOPMAN MODERNDUTCHART.COM

SK

Vervolg van pagina 1

Waarop mogen we vertrouwen? Dat het leven ook geeft. Ik denk dat het daarover gaat. Er zijn momenten waarop we toegesproken worden of waarop ons iets wordt aangereikt. Vertrouwen is je laten overrompelen door het leven – zowel het gemakkelijke als het ingewikkelde – wetende dat alles wat jou overkomt nooit het hele verhaal is.

Vertrouwen oefenen is ook op zoek gaan naar plaatsen waar wonden genezen en waar het kwaad niet bij kan. In moeilijke tijden zijn dit de bakens van licht. Die heiligdommen van liefde in onze stad houden open huis in deze editie van *Kerk in Den Haag*. Het is niet het hele verhaal, dat klopt. Het zijn slechts losse aanwijzingen die laten zien hoe vertrouwen eruitziet.

Zo bevat dit nummer verhalen voor wie de sprong toch durft te wagen en zich niet wil neerleggen bij dat onmachtige gevoel dat we misschien wel niet meer te redden zijn. Niet altijd logisch maar wel waarachtig, niet altijd realistisch maar wel vol van zegen en hoop.

TOM MIKKERS

Mooie Haagse initiatieven

In Den Haag zijn veel mensen actief die – vaak vrijwillig – goed werk doen voor de Haagse samenleving. We lichten met name enkele projecten uit van Fonds 1818 en Stichting Stek, voor stad en kerk, want er is beperkte ruimte in het blad. Wel hebben we een extra pagina toegevoegd om meer te kunnen laten zien wat er allemaal in het Haagse gebeurt. Beide organisaties stellen zich op deze pagina voor. En bent u op zoek naar vrijwilligerswerk? De projecten kunnen uw hulp goed gebruiken! Kijk op de websites van de verschillende projecten voor meer informatie.

Fonds 1818: 'We denken mee en geven geld'

Hoe geef je mensen die met tegenwind door het leven gaan een steuntje in de rug? Hoe laat je een stenige wijk tot bloei komen? Dagelijks ontvangt Fonds 1818 plannen van organisaties zonder winstoogmerk en bewoners die wel raad weten met dit soort vragen. In dit nummer van *Kerk in Den Haag* staan enkele projecten in de schijnwerpers die met steun van Fonds 1818 worden uitgevoerd.

Fonds 1818 is een regionaal vermogensfonds dat projecten steunt in negentien aangesloten gemeenten in Zuid-Holland, waaronder Den Haag. Zowel organisaties als bewoners zijn welkom om projecten in te dienen. Het fonds hanteert een aantal duidelijke criteria waaraan een project moet voldoen om in aanmerking te komen voor een donatie. Zo moeten projecten een maatschappelijk doel dienen en mogen zij geen politieke of religieuze doeleinden hebben.

Belangeloos

'Onmisbaar in alle projecten die wij steunen is de rol van de vrijwilliger', benadrukt Fonds 1818-directeur Sanne ten Bokkel Huinink. 'In een sterke samenleving zijn mensen betrokken en bereid om zich belangeloos in te zetten. Fonds 1818 hecht grote waarde aan de inzet van vrijwilligers die anderen aansteken met hun enthousiasme.'

Het fonds helpt niet alleen met het geven van geld: 'We denken ook met onze aanvragers mee,' vertelt Ten Bokkel Huinink. 'We bezoeken projecten en ontmoeten initiatiefnemers en vrijwilligers. Ook organiseren

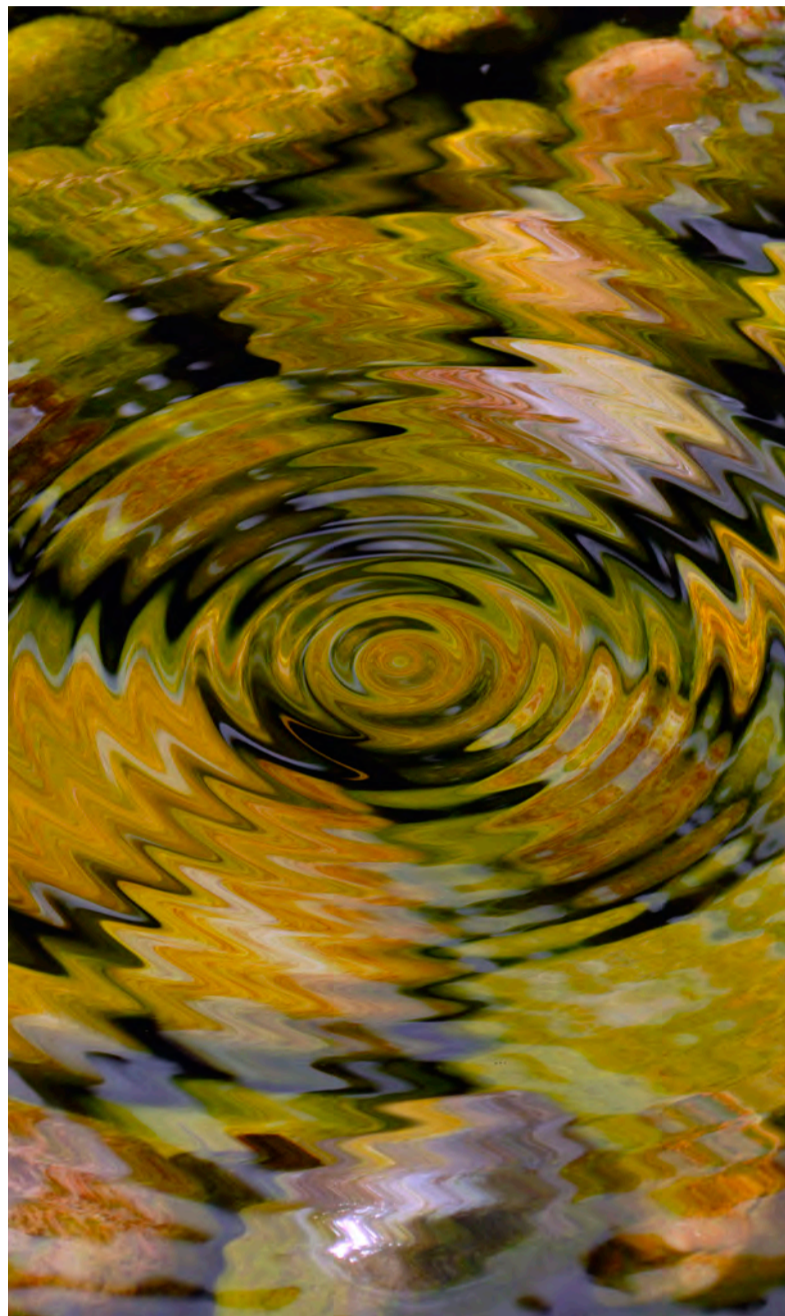

FOTO: ISTOCK

we trainingen, spreekuren en bijeenkomsten. Voor ons zit het echte werkplezier in de gesprekken. Mensen spreken die goed willen doen en hen een stapje op weg helpen door mee te denken over de

mogelijkheden – dat geeft enorm veel energie.'

SANNE DE MAIJER

INFO: FONDS1818.NL

Stek: 'We geloven in mensen'

Stek, stichting voor stad en kerk, biedt steun bij armoede, eenzaamheid en onrecht. Dat doet Stek in opdracht van de Protestantse Kerk en Diaconie van Den Haag, de gemeente Den Haag en diverse fondsen en donateurs. Bij de projecten van Stek worden mensen gezien en met open armen ontvangen. Stek biedt een plek waar zowel vrijwilligers als bezoekers tot bloei kunnen komen.

Meer dan 900 vrijwilligers en bijna 50 betaalde medewerkers werken bij de 20 projecten, verspreid over de stad. Zij helpen bij armoede, bieden geborgenheid en ondersteunen jongeren, vluchtelingen en mensen zonder geldige verblijfspapieren. Centraal bij alle projecten staat het motto 'Geloven in mensen'.

Verschil maken

De projecten van Stek zijn niet alleen voor deelnemers, maar ook voor vrijwilligers belangrijk. 'Telkens als ik na mijn vrijwilligerswerk naar huis ga, vertrek ik met een goed gevoel. Dat ik voor anderen een verschil heb kunnen maken, dat ik een aantal mensen heb kunnen helpen,' zegt Hafizh over zijn vrijwilligerswerk bij Den Haag Wereldhuis.

Vrijwilligerscoördinator Jan Grotendorst: 'Bij Stek kun je van betekenis zijn voor mensen die het even niet alleen redden. Dat kan bijvoorbeeld door het helpen van mensen met schulden of administratieve vragen, het geven van fiets- of taallessen, het begeleiden van jongeren in het Tienerrestaurant of het bijstaan van vluchtelingen. Zelf krijg je er veel voor terug. Je ontmoet mensen uit verschillende culturen. Je ontwikkelt jezelf en doet bijzondere ervaringen en vaardigheden op. We vinden het belangrijk om onze vrijwilligers daarbij goede training en begeleiding te bieden. Zij maken het werk van Stek mogelijk.'

HENRIËTTE BOERMA

INFO: STEKDENHAAG.NL,

E: JGROTENDORST@STEKDENHAAG.NL

De zeven deugden als levenskunst

Gesprekskring o.l.v. ds. Meindert Burema waarin de zeven deugden tegen het licht worden gehouden. Deugden zijn niet vreemd of van buitenaf opgelegd en kunnen een belangrijke rol spelen als het gaat over normen en waarden binnen de huidige samenleving. Hoe kunnen we er in ons eigen leven een vorm aan geven?

V.A. DI. 26. 14-16 U. OF 20-22 U. ABDIJKERK, WILLEM III STRAAT 40. OPGAVE BIJ DS. MEINDERT BUREMA, 06-11738509, MEINDERTBUREMA@GMAIL.COM. GRAAG VOORKEUR VERMELDEN VOOR DE MIDDAG OF AVOND.

FOTO: WOKANDAPIX VIA PIXABAY

Prinsjesdagviering

Jaarlijks is er op de derde dinsdag van september een Prinsjesdagviering in de Grote Kerk in Den Haag. Tijdens deze interlevensbeschouwelijke bezinningsbijeenkomst wordt een spirituele en boodschap meegegeven aan leden van parlement en kabinet. Dit jaar staat de bijeenkomst in het teken van mensenrechten, mede naar aanleiding van de viering van 75 jaar Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

DI. 19. 10.30-11.15 U. GROTE KERK, ROND DE GROTE KERK 1. AANMELDEN VIA PRINSJESDAGVIERING.NL.

FOTO: PRINSJESDAGVIERING.NL

JOHANNES VERMEER, BEW. KOORSH-ORDOJ VIA WIKIMEDIA

Film: Girl with a pearl earring

De zestienjarige Griet wordt meid in het huis van schilder Johannes Vermeer. Haar kalme en afwachende houding helpt haar niet alleen bij het werk dat ze doet, maar trekt ook de aandacht van de schilder. Vermeer betreft haar langzaam in de wereld van zijn schilderijen: rustige afbeeldingen van vrouwen in een huiselijke omgeving.

MA. 18. 19.30 (INLOOP VANAF 19 U.) BOSBESKAPEL, BOSBESSTRAAT 5. VRIJWILLIGE BIJDRAGE. OPGAVE: JENNEKE REITSMA, 070-3258563, JENNEKE.REITSMA@KPNMAIL.COM

Maatschappelijk werker Achraf Abba:

‘De Schilderswijk is fantastisch’

Achraf Abba (22) is een echte gangmaker. Of hij nu jonge voetbaltalenten coacht, de hele buurt in de theaterstoelen krijgt of bewoners en stagiairs begeleidt: Abba brengt zijn Haagse Schilderswijk in beweging. Sinds 2021 is hij fulltime in dienst als maatschappelijk werker bij het Stagehuis Schilderswijk.

‘De Schilderswijk is mijn thuis, de plek waar ik ben geboren en opgegroeid, waar ik woon en leef. Voor mij was en is het een fantastische wijk. Een paar jaar geleden zat ik aan tafel met een wethouder die me vroeg hoe het is om in deze wijk te wonen. “Fantastisch”, zei ik. “Ik heb hier een leuke jeugd gehad, de basisschool was één straat oversteken, ik was altijd aan het buitenspelen en ik voel me hier veilig.” “Maar de cijfers zeggen iets anders”, was de reactie van de wethouder. Het gesprek maakte voor mij heel duidelijk dat er verschillende werelden zijn waarin we leven – en hoeveel er te winnen valt als we die werelden bij elkaar kunnen brengen.’

Zaalvoetbaltoernooi

‘Op mijn elfde ontmoette ik Yassine Abarkane, die toen stagiair was bij het Stagehuis Schilderswijk. Ik zie hem nog aan komen lopen, op het Johan Cruyff-court waar ik voetbalde met mijn vriendjes. Hij was op zoek naar

jongens om mee te doen met een zaalvoetbaltoernooi dat hij organiseerde voor de wijk. Onze eerste wedstrijd verloren we met 13-1. De schaamte was zo groot dat we er meteen mee wilden stoppen. Maar Yassine sprak ons moed in en ging ons trainen. Ik ben zo blij dat hij dat heeft gedaan, anders was ik het contact met hem daar waarschijnlijk al kwijtgeraakt. Hij liet zien hoe belangrijk het is dat je aandacht en tijd steekt in de ander, dat je met hulp en begeleiding zoveel kan betekenen en bereiken. Uiteindelijk werden we derde van de twaalf teams. De jaren daarna hebben we veel bekens gewonnen.’

‘Buurtgenoten voelden herkenning en waren super trots’

Toen Abba zelf te oud werd voor de zaalcompetitie, hielp hij nieuwe jongens optrommelen en trainen.

‘Ik kende de meeste jonge gasten al uit de buurt, dus dat ging heel soepel. Op mijn veertiende werd ik al aangesproken met “meester”, dan word je wel snel volwassen. Ondertussen betrok Yassine me ook bij de maatschappelijke projecten van het Stagehuis Schilderswijk.’

Identificeren

‘In 2016 vroeg de gemeente of we een theatervoorstelling wilden maken over IS-strijders, met een professionele regisseur. We wilden dat alleen doen als we het thema breder mochten trekken en tijd kregen voor een vooronderzoek, omdat we ons met het IS-verhaal totaal niet konden identificeren. De voorstelling *Strijders* ging er uiteindelijk over hoe iedereen op zijn eigen manier strijdt om zijn weg in het leven te vinden. We hebben de voorstelling vijftien keer gespeeld, in theater De Vaillant, maar ook in Rotterdam en op scholen. De Vaillant zat overvol, iedereen uit de buurt kwam kijken. De meeste buurtgenoten gingen normaal nooit naar het theater, maar ze voelden nu herkenning en waren super trots: het zijn onze jongens die spelen, dat gevoel. Dan zie je hoe snel je die drempele kunt verlagen.’

SANNE DE MAIJER

FOTO: JASSIR JONIS

De Kinderwinkel:

Een veilige plek om al doende veel te leren

Al ruim een kwarteeuw kunnen kinderen in Moerwijk terecht in de Kinderwinkel. In de aanbieding: tal van activiteiten maar vooral aandacht.

Zo'n 28 jaar geleden was de Van Baerlestraat een bruisende winkelstraat in Moerwijk. Toen de Marcuskerk vond dat er een thuisplek voor kinderen moest komen waar ze na school terecht konden, werd dat project dan ook de Kinderwinkel genoemd. Na al die jaren is het nog steeds een fijne ontmoetingsplek voor de jeugd om binnen te lopen en mee te doen aan de activiteiten. De dagelijkse gang van zaken is in handen van Stek. De twee beroepskrachten – Monique Djizani voor het kinderwerk en Niels Zwijnenburg voor het tienerwerk – zorgen samen met zo'n dertig vrijwilligers voor een divers programma. Zo is er onder meer wekelijks een huiswerkclub, een ouder- en kindochtend voor kinderen onder de vier jaar, een jongens- en een meidenclub, er zijn inloopuren, muzieklessen en er is het tienerrestaurant. In de vakanties zijn er andere activiteiten, met als jaarlijks hoogtepunt het zomerkamp.

Gezien en gehoord

Als belangrijkste van de Kinderwinkel noemt kinderwerker Monique Djizani het ‘er zijn’: ‘Wij willen dat de kinderen en jongeren in deze wijk zich hier gezien en gehoord voelen. Ze groeien veelal op in moeilijke situaties zoals armoede of een gebroken gezin. Er is veel psychische problematiek en soms lijkt het alsof er hier in Moerwijk niet zoveel uitzicht is.’

‘Ze leren dat ze door hun eigen inzet dingen veranderen’

Niels Zwijnenburg vult aan: ‘Alle activiteiten die we doen, zijn een middel om er voor hen te zijn. Bijvoorbeeld het tienerrestaurant, waar je samen met hen kookt. Dat is leuk, maar heeft ook tot doel ze te leren samenwerken, koken en de gasten te bedienen. Tegelijkertijd is het tienerrestaurant een plek waar jongeren hun verhaal

kunnen doen over wat er op school gebeurt of wat ze in hun familie meemaken. Samen ergens mee bezig zijn nodigt uit tot zulke gesprekken. We zijn hier een veilige plek om al doende te leren hoe je met elkaar omgaat, hoe je dingen bespreekbaar maakt of conflicten oplost. Ze leren hoe belangrijk het is een goede vriend voor de ander te zijn en dat het ontvangen van vertrouwen ook betekent dat je vertrouwen moet waarmaken. Dat op jezelf kunnen vertrouwen nog belangrijker is dan het vertrouwen dat je van een ander krijgt.’

Succeservaring

Een mooi voorbeeld van de combinatie van leuk en leren was er vorig jaar op de meidenclub. Er was een workshop met de vraag: wat zou je in de wijk veranderd willen zien op het gebied van kunst of cultuur? Daar zijn vier ideeën uit voortgekomen die allemaal uitgevoerd zijn. Het eerste idee was muziek maken. Er was al muziekles in huis, dus de meiden die dat wilden, konden daarbij aansluiten. De gewenste dansles kreeg gestalte in *Moerwijk Moves*. De wijk oppimpen werd omgevormd naar een graffitiworkshop en

voor het vierde idee van een modeshow, leerden ze zelf een rokje te maken. ‘Het gaat niet eens zozeer om het resultaat,’ zegt Djizani, ‘maar dat ze hebben gezien dat ze door hun eigen inzet iets kunnen veranderen en bereiken. Dát is een succeservaring.’

JOLLY VAN DER VELDEN

INFO: KINDERWINKELDENHAAG.NL

‘Op jezelf vertrouwen is nog belangrijker is dan het vertrouwen dat je van een ander krijgt.’

Opkikkers in het respijthuis

Liefdevol nest voor verschoppelingen

Een veilige, nieuwe plek waar zieke dakloze en ongedocumenteerde stadsgenoten tijdelijk terecht kunnen, omringd door aandacht, liefde en zorg. Respijthuis HouseMartin is nu al onmisbaar.

Hoewel HouseMartin háár project is, geboren uit háár verontwaardiging over een maatschappelijke misstand, zal Marie-Anne van Erp de eerste zijn om te benadrukken dat er een gedegeen bestuur achter haar staat. Hoe waardevol de vrijwilligers zijn, hoe belangrijk de medewerking en steun van alle betrokken partijen. Spreek haar even alleen en onverwachte felheid steekt de kop op, vermengd met weerbarstige berusting. In haar jaren als directeur van het Multicultureel Ontmoetingscentrum in de Schilderswijk en als vrijwilliger bij de Soepbus en het Straatpastoraat constateerde ze hoe hoog de nood onder daklozen en ongedocumenteerden is – aan opvang, gezondheidszorg, medemenselijkheid. Voor de zieken en verzwakten onder hén moest er een logeershuis komen.

Opstandig

Geopend vorig jaar november, draait HouseMartin op volle toeren. Het respijthuis aan de Hoofthoek voldoet aan een specifieke behoefte aan

tijdelijke opvang. Den Haag kent geen vergelijkbare instelling of initiatief. De 'logés', zoals Van Erp haar doelgroep noemt, kunnen eenvoudigweg nergens anders terecht. Dat stemt haar droef, opstandig bijna. 'Dat het nodig is, is toch eigenlijk te shameful voor woorden? Shocking. Waarom is er dakloosheid, waarom zijn er te weinig huizen? Ik word er heel erg bedroefd en gramschappig van.'

'De vrijwilligers hebben zelf ook baat bij het contact'

Toch is er genoeg reden voor tevredenheid. Van Erp is zeer te spreken over de inzet van haar, nee, dé vrijwilligers. Het is een diverse groep. 'Wat ik prachtig vind, is dat mensen uit zoveel verschillende culturen honderd procent aandacht geven aan de logé, die zienderogen opkikkert.' Die logés hebben vaak een zwaar bestaan, dat door ziekte nog moeilijker wordt. De vrijwilligers maken het niet

FOTO: MATTHIJS TERMEER

Een vrijwilliger aan de slag in het zwaluwnest.

alleen wat draaglijker voor de zieke, ze hebben zelf vaak ook baat bij het contact. 'Veel vrijwilligers vinden zingeving in het werken hier. Er kunnen zijn voor een ander, dat is essentieel. Je bent er niet alleen voor jezelf in het leven.'

Zwaluwnest

En die opvallende naam? Vergelijk het opvanghuis met een zwaluwnest, waar zieke en zwakke dakloze en ongedocumenteerde stadsgenoten in- en ook weer uitvliegen. Een beetje zoals bij de huiszwaluw, een beestje dat de Engelsen 'house martin' noemen en dat een zorgzame indruk maakt. Voor haar zwaluwnest is Van Erp op zoek naar vrijwilligers, een stuk of achttien nog. Ze moeten uit het juiste hout gesneden zijn. 'Present zijn', dat is de essentie. Luisteren naar de logé, niet oordelen, niet te veel praten over jezelf. Zoals een van haar inspiratiebronnen, de filosoof Emmanuel Levinas, het stelt: 'Alle aandacht voor de ander.'

MATTHIJS TERMEER

INFORMATIE:
RESPIJTHUIHOUSEMARTIN.COM/
VRIJWILLIGER/

Actieve dertigers in de kerk

'Ik kom met nieuwe energie weer thuis'

Als er in de Scheveningse Nieuwe Badkapel werk verzet moet worden dan zijn de broers Lenno en Krijn Toet nogal eens van de partij. Lenno is actief in allerlei groepen, van kindernevendienst tot kerkverhuur. En Krijn, die al jaren in Groningen woont, draait enthousiast mee in het kostersteam.

Maar wat drijft deze dertigers met drukke banen en allerlei bezigheden? Wat is hun binding met de Nieuwe Badkapel? Lenno: 'Het is lastig om precies onder woorden te brengen, maar na een zondagse kerkdienst kom ik altijd met nieuwe energie weer thuis. De ene keer komt dat door een preek, de andere keer door muziek of een mooi gesprek bij het koffiedrinken. Ik ga niet elke zondag. Na een drukke werkweek slaap ik soms uit, maar later op de dag heb ik dan wel eens spijt en het gevoel dat ik iets gemist heb.'

Binding

Krijn noemt het gemeenschapsgevoel als belangrijkste drijfveer. Hij is in Groningen lid van een kleine wijk-gemeente, maar mist daar de binding die hij in de Nieuwe Badkapel wel ervaart. 'Na bijna vijftien jaar in Groningen voel ik me inmiddels wel meer Groninger dan Scheveninger, maar als ik in de Nieuwe Badkapel ben voelt dat als een warm bad. Je kent iedereen al zo lang; je hebt je eigen plekje en je eigen rol, ook al

woon je 250 kilometer verderop.' Die binding ervaart hij ook wanneer hij in Groningen is, onder andere door het contact met de groep waar hij en Lenno zo'n acht jaar geleden belijdenis mee deden. Ze komen nog regelmatig bij elkaar, en Krijn belt dan soms in vanuit Groningen.

'In de Badkapel is het sociale aspect erg belangrijk'

Binnenkort is weer de jaarlijkse rommelmarkt in de Nieuwe Badkapel. Krijn: 'Dat is meestal in het tweede weekend van september. 's Ochtends zijn we bij de eersten en helpen bij het opbouwen van de kramen. We zijn de hele dag in allerlei verschillende rollen actief bezig. 's Avonds rond acht, negen uur zijn we klaar. Je bent dan fysiek vermoeid, maar krijgt er veel energie van om zoiets met elkaar te doen.'

IRNA VAN DER WEKKE

Lenno (l) en Krijn ervaren de Nieuwe Badkapel als een warm bad.

Lenno (34) en Krijn (33) Toet zijn geboren en getogen Scheveningers. Lenno woonde tijdens zijn studie in Delft, maar ging daarna weer terug naar Scheveningen. Hij is hoofdconstructeur bij een bouwkundig ontwerp- en adviesbureau. Krijn studeerde accountancy en controlling in Groningen en werkt als financieel adviseur bij de Provincie Groningen. In hun kinder- en tienerjaren kerkten ze met hun gezin in de Zorgvlietkerk, tot die in 2009 samenging met de Nieuwe Badkapel. Ook doordat het tussen de tiernegroepen van de beide kerken goed klikte, vonden ze daar snel hun draai en nu zetten ze zich al jaren op allerlei manieren in.

Speerpunt

Lenno: 'Eens in de zes weken doe ik de kindernevendienst, als lector verzorg ik regelmatig de lezingen en eens in de vier weken ben ik collectant. Recent ben ik ook gevraagd om diaconaal medewerker te worden en ik heb daar na even nadenken positief op gereageerd. Als speerpunt wil

ik me richten op wat we als kerk voor jongeren kunnen betekenen. Verder draai ik mee in de groep die zich bezighoudt met verhuur van de kerk, bijvoorbeeld voor vergaderingen en concerten.'

'Soms moet je mensen rond enen weer naar buiten jagen'

Krijn: 'Lenno's lijstje is wel wat langer dan het mijne, maar dat komt natuurlijk ook door de afstand. Ik ben ongeveer eens per vier weken een weekend in Den Haag en ben dan vaak koster. We doen dat in tweetallen met een groep van ongeveer twaalf. Als koster ben je de eerste die 's ochtends binnenkomt en de lichten aandoet en de laatste die weer weggaat.' Lachend: 'Het kan gebeuren dat je rond enen de mensen naar buiten moet jagen want er wordt vaak enthousiast koffiedronken. Het sociale aspect is erg belangrijk in de Badkapel.'

Zinzoekers

Zinzoekers is een open community van twintigers en dertigers uit de regio Den Haag. Samen zoeken zij naar zin en betekenis in filosofie, geloof, kunst en muziek of door iets te betekenen voor een ander. Zinzoekers opent het nieuwe seizoen op 9 september met een strandwandeling en een drankje ter afsluiting. Op 18 september kun je aanschuiven voor een gezonde hap én een portie geestelijk voedsel.

ZA. 9. 14-16 U.
STRANDWANDELING,
VERZAMELEN VANAF 13.30 U.
BIJ TRAMSTOP ZWARTE PAD.
AANMELDEN T/M 9 SEPT. 12 U.
VIA DDEIRA@STEDENHAAG.NL

MA. 18. 18.30 (INLOOP VANAF 18.15) AAN TAFEL, PARKSTRAAT 32. BIJDRAGE € 4. AANMELDEN T/M 18 SEPT 12 U. VIA DDEIRA@STEDENHAAG.NL

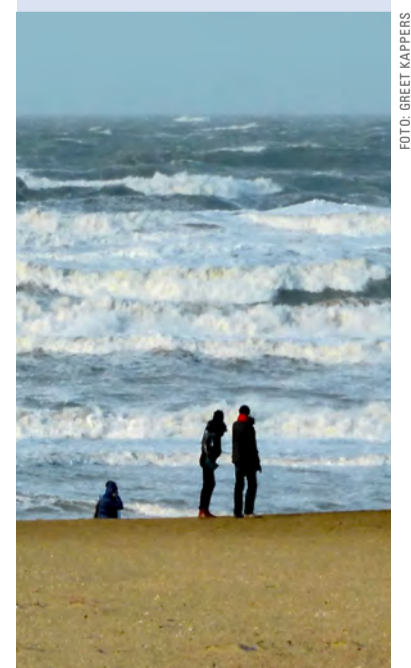

FOTO: GREET KAPPERS

Het Wereldhuis

Geen papieren? Wel rechten!

Het nieuwe pand van het Wereldhuis van Stek aan de Hoofskade is licht en straalt een prettige functionaliteit uit. Het is een plek om elkaar te ontmoeten, te ondersteunen en samen te eten. Hier zijn mensen zonder verblijfsvergunning welkom.

Stel, je bent gevlucht voor het geweld in je land van herkomst of slachtoffer van mensenhandel. Stel dat je desondanks geen verblijfsvergunning hebt, dan stapelen de problemen zich al gauw op. Je mag bijvoorbeeld niet werken, geen bankrekening openen, je krijgt geen uitkering en hebt alleen recht op medische noodhulp. Dus wat doe je? Je werkt bij mensen thuis met het risico op uitbuiting en onderbetaling, je woont bij je werkgever of huurt van een particulier waardoor je voor een dak boven je hoofd afhankelijk bent van de grillen van je huisbaas. Je bent kwetsbaar en loopt een grote kans angst- en somberheidsklachten te krijgen doordat je nauwelijks regie over je leven hebt. Je lijkt geen kant op te kunnen, maar toch heb je meer rechten dan je in eerste instantie dacht. Het Wereldhuis kan je daarbij helpen.

Migrantenorganisaties

Lizebeth Melse en Yasmine Fernandez van dat Wereldhuis werken nauw samen met vrijwilligers van meer dan twintig nationaliteiten om mensen zonder verblijfsvergunning te helpen. Die samenwerking is essentieel. Er wordt over en weer gebruikgemaakt

van elkaars kennis, taal en vaardigheden. Er zijn verschillende migrantenorganisaties die ongedocumenteerden ondersteunen en spreekuur houden in het Wereldhuis. Voor mensen uit Indonesië is er de IMWU (Indonesian Migrant Workers Union) en voor de Filipijnen zijn er Filmis (Filipino Migrant in Solidarity) en Migrante. Ook worden contactavonden georganiseerd waar informatie wordt gegeven en werken de organisaties samen met moskeeën, kerken en ambassades.

‘Voor de veiligheid hebben ze vaak een klein netwerk’

Nur Hayati en Muhammad Golib zijn actief namens de IMWU. Samen met andere vrijwilligers ondersteunen zij een groep van ongeveer 270 Indonesiërs in Den Haag. Velen van hen worstelen met een veelheid aan problemen, wat het complex maakt om te helpen. Naast informatie geven de vrijwilligers praktische hulp door mee te gaan naar een ziekenhuis, te helpen met brieven of te tolken. ‘Het

Joanna, Melani, Muhammad en Nur voor het nieuwe pand van het Wereldhuis.

duurt even voordat mensen zonder papieren je vertrouwen, maar als die drempel is genomen, zijn ze vaak dankbaar’, zegt Nur Hayati.

Bang

Melani Escano is vrijwilliger bij Filmis: ‘We geven samen met het Wereldhuis veel informatie, bijvoorbeeld over welke rechten je hebt, wat je moet doen als je gearresteerd wordt of hoe je kunt protesteren tegen hoe je behandeld wordt. Veel mensen zijn bang. We krijgen veel vragen

over rekeningen, bijvoorbeeld van de tandarts, of van medische noodhulp. Of vragen over welke procedures er zijn om in het ziekenhuis geholpen te kunnen worden.’

Joanna Lerio is actief namens Migrante: ‘We helpen mensen met het zoeken naar werk en met onderhandelen over hun salaris, we helpen een dokter of een advocaat te vinden en beantwoorden vragen over bijvoorbeeld scholing. De mensen uit de omgeving van onze cliënten kunnen meestal niet helpen. Veel ongedocumenteerden

hebben trouwens voor de veiligheid een zo klein mogelijk netwerk.’ De vrijwilligers noemen het Wereldhuis een veilige ontmoetingsplaats die veel voor hun cliënten betekent. Escano noemt het ‘een *safety heaven*’ en Golib doet een simpele suggestie die weerklank verdient: ‘Laat rijke mensen dit huis supporten, want het moet blijven bestaan!’

JOLLY VAN DER VELDEN

INFO: DENHAAGWERELDHUIS.NL

De Armeense Anna in de weer met de grondstof tot verandering: vilt.

Nieuwe kansen bieden aan mensen die moeilijk aan het werk komen of nooit gewerkt hebben. Dat doen ze bij viltfabriek i-did aan de Televisiestraat, en het werkt.

Hoor hoe de naaimachines spinnen, ratelen, knorren. Zie hoe de vrouwen achter die machines, sommige ooit schuchter en teruggetrokken, fier de taak van de dag verrichten met een grondstof die nooit verandert: vilt, vilt, vilt. Vraag aan mededirecteur en oprichter Mireille Geijzen naar het waarom van dat vilt en luister naar haar verhaal:

dat het een onzichtbare stof is, ingezet bij isolatie van auto's, in verhuiskleden, dat soort dingen. Dat de berg afgedankt textiel gigantisch is en zeer vervuilend. Hoe mooi en bijzonder het is dat te recyclen en producten van vilt te maken die hip zijn, aantrekkelijk, Tassen en accessoires, laptophoes, hoezen voor om bloempotten, geluidsdichte en brandwerende schotten

voor op kantoor en in bedrijf. Maar bovenal: hoe mooi het is door de arbeidsmarkt ongeziene mensen die kantoren en bedrijven in te krijgen. ‘Mission statement’: ‘i-did is een sociale onderneming met als missie: sociale inclusie voor iedereen, met werk als middel. Wat wij hier doen is door middel van coaching en taallessen werknemersvaardigheden bijleren. Die kracht en dat talent, die iedereen heeft, weer terug aanzetten zodat die kansen vergroot worden en men weer door kan stromen naar de volgende stap in betaald werk.’

Vilt, de grote verbinder

‘Hier kan ik mezelf verrassen; ik durf veel meer’

Luister naar Isabella, een 37-jarige Poolse die achttien jaar geleden naar Nederland kwam. Meteen in Den Haag, meteen de kassen van het Westland in. Wist van toeten noch blazen, sloopte haar rug door zelfs in haar negende zwangerschapsmaand nog te tillen en te bukken. Onbekendheid met de regels, nulurencontract, arbeidsongeschiktheidsverklaring van de GGD.

‘Sociale inclusie voor iedereen, met werk als middel’

Via een participatietraject van de sociale dienst bij i-did op de werkvloer verzeild, waar ze haar aanwezigheid naar vier dagen heeft opgebouwd. Begonnen met naaien, niet vreemd met een oma die ze als ‘master’ omschrijft. Enkel naaien was ‘een beetje saai’, dus volgde Isabella een administratieve cursus. Inmiddels zit ze achter zowel naaimachine als computer. Samenvatting: ‘Ik krijg meer ervaring en in de toekomst beter werk.

Ik vind dat leuk en goed.’ En: ‘Niet te lang thuisblijven, dan krijg je een depressie. Je moet contact met mensen hebben.’

Kijk hoe de Armeense Anna (47), vijftientwintig jaar in Nederland, door de productieruimte zweeft, in haar element. Ooit arbeidsongeschikt, ‘een bejaarde’. Tweeënhalf jaar hier, geniet van iedere seconde. Weet wat ze doet en waarom. ‘Van rommel, want het wordt in de natuur gegooid, wordt een bijzonder product gemaakt waar je mensen blij mee kunt maken.’ Wel iets anders dan kleding opvouwen en recht leggen, zoals ze vroeger in winkels deed. Ging het bedrijf rond, is nu assistent-productie leider. Doet van alles en nog wat, ook administratie en klantcontact. Maakt nog even een bestelling in orde, zegt bijna terloops: ‘Hier kan ik mezelf verrassen. Ik durf veel meer.’

MATTHIJS TERMEER

GEÏNTERESSEERDEN KUNNEN BELLEN NAAR 070-2199674 EN VRAGEN NAAR ANNA.

Cor, dat is de Henneberg

‘De gezelligste huiskamer van Loosduinen’

Wijkcentrum de Henneberg ontvangt wekelijks drie- tot vierhonderd bezoekers, met dank aan een prima ploeg vrijwilligers. Eentje springt eruit.

De Henneberg, dat is Cor. En Cor, dat is de Henneberg. Zeven dagen per week staat Cor van Dalen om half vier 's ochtends op. Slapen kan hij dan toch niet meer. Rond vijf uur arriveert hij vanuit Rijswijk in de Tramstraat in Loosduinen, nummer 15. Op de scooter, vaak met aan boord de boodschappen voor de maaltijd of de soep van de dag. Bij de gepensioneerde chef-kok is het immers ‘iedere dag verse soep’. Om zes uur begint hij met balletjes draaien of bouillon trekken.

Regelaar

Deze dinsdagmiddag, rond de klok van drie, zit Cor aan een tafeltje niet ver van de bar. Kopje koffie, opletten-de blik, een leven in dienst van de ander. In de zaal van de Henneberg een oudere dame. Ze lijdt aan dementie, dreigt soms te vervuilen. ‘Als ze te lang dezelfde kleren aanheeft, zeg ik: joh, je moet je eigen even wassen.’ De bezigheden van Cor, 72 jaar oud, zijn onuitputtelijk. ‘Ik ben een beetje een regelaar zo hier, met alles. Het is de hele dag: Cor, Cor. Ik ben een

gedreven iemand, ik kan niet stilzitten. Dit is mijn passie: met mensen omgaan. Ik ben een verzorgend mens, ik wil het iedereen naar de zin maken.’

‘Om zes uur al bezig met balletjes draaien of bouillon trekken’

Dat begon met de pannenkoekendag, tien jaar geleden. Het verschil tussen een echte kok en een goedwillende amateur werd de Loosduinners duidelijk. En meer. ‘Nu komt het meeste op mij neer.’ Het klinkt niet verongelikt of als vissen naar complimentjes – Cor is gewoon naadloos opgegaan in het interieur van dit veertigjarige buurt-huis. Of nee: ‘buurtontmoetingsplek’. Nou ja, die term levert voornamelijk glazige blikken op. Over interieur gesproken: dat is met financiële steun van Fonds 1818 eens eventjes flink onder handen genomen. Nieuw verfje, fotobehang van een boslandschap (‘alles was spierwit, het leek wel een

Cor van Dalen, de motor van de Henneberg.

FOTO: MATTHIJS TERMEER

ziekenhuiszaal’), nieuwe tafels en stoelen, lampen, keukengerei, buffetkast. En dat behangen, dat heeft Cor zelf gedaan. Inclusief de bamboe-afbeeldingen op die pilaar daar.

Dertig liter soep

Het klaverjastooternooi, de bingo, de rommelmarkt, allemaal eens per maand? Georganiseerd door Cor. De afhaalsalades op zaterdag, met verse zalm, paling, haring? Gemaakt door Cor. Tweehonderdvijftig broodjes bal per week, met de beste horecagehaktballen van Nederland? Cor. ‘Toen ik er nog niet was, hadden ze alleen tosti's en soep.’ Soep van Cor, dat is een ander verhaal. ‘Eén-vijftig voor een grote kop. En vers, hè.’ Vijftien liter per dag. Op woensdag – marktdag – is de dertig liter om twaalf uur 's middags al schoon op.

's Avonds, wanneer de biljarters en de breidames komen, zit Cor nog aan zijn tafeltje. Bijna onzichtbaar. ‘Dit is gewoon m'n thuis’, sprak hij eerder op de dag. ‘Het is dat er geen bed staat.’ Nog eentje dan, ten overvloede: ‘Wij zijn de gezelligste huiskamer van Loosduinen.’

MATTHIJS TERMEER

IN-D RUK

DOMWEG GELUKKIG IN DE PAX

Deze zomer mocht ik voor- gaan in de Pax Christikerk, het ‘woordenpaleis’ in Mariahoeve. Een bijzondere kerk dankzij de verbouwing: lichte, fleurige ruimtes, een gastvrije entree en een fraai liturgisch centrum. ‘Woordenpaleis’, dat woord schoot mij zomaar te binnen toen ik het gesprek met de kinderen had. Hoe dan ook vormgegeven, klassiek, modern of een eenvoudig wijkgebouw, mag een eredienst een woordenpaleis worden. Er klinken woorden van welkom, we zetten samen een lied in en weten ons daarin opgetild. Nood en schuld worden niet onder het kleed geschoven, maar namens ons uitgesproken. ‘Heer, ontferm U’: we spraken deze week weer eens voor onze beurt, kwamen een belofte niet na, keken niet in de spiegel die uw woord ons

voorhoudt. Maar nu maken we ruimte en bidden dat uw woorden ons de goede weg wijzen.

Bijzonder was ook dat je in de Pax, als je er oog voor had, de woorden zelfs kon zien. Voorin de kerk was een doventolk en haar handen vertaalden mijn woorden razendsnel en maakten ze zichtbaar. Onze gezongen woorden werden door de band van de gemeente begeleid. Minnaars van het orgel zal dat bedroeven, maar volgens mij wordt lofzang in de hemel – door een keur van instrumenten begeleid – graag gehoord. Psalm 150 roept niet voor niets op de Eeuwige te loven met hoorngeschal, harp en lier, dans en tamboerijn, snaren en fluit. Muziek geeft woorden vleugels.

Toen jaren geleden een Roemeens koor in de Bergkerk te gast was, had ik het gevoel dat de bekende woorden

van kerstliederen ons als een kathedraal van schoonheid omgaven. De Bijbel is een heilig woordenboek dat niet alleen componisten steeds weer inspireert, maar ook kunstenaars en dichters. In het hart van de Bijbel staan de psalmen. Luther heeft daarover gezegd dat ‘heel het heilig Evangelie in het boek der psalmen tot ons komt’. Het zijn liederen waarin God gezocht en gevonden wordt, waarin wordt geklaagd en gescholden, gezwegen en gejubeld. Wat een groot geschenk is het woord toch! Een peuter zegt aarzelend ‘auto’ na en ineens is de wereld vol auto's! ‘Papa, auto, auto!’ roept ze. Wij komen in het woordenpaleis en we zeggen, zingen woorden die je daarbuiten weinig hoort: ‘vergeef’, ‘ontferm’, ‘jubel’, ‘behoed’, ‘aangezicht’. Aangereikte woorden die onze woorden worden, die ons hart raken.

‘Uw woord omvat mijn leven’, zongen we in de Pax. Bondiger kun je Psalm 119 – over de lengte worden wel eens grappen gemaakt – niet samenvatten. De dichter heeft het hele Hebreeuwse alfabet nodig om te bezingen dat Gods goedheid ons aangezegd moet worden. Zondagen in het woordenpaleis, maar waarom ook niet in het gezin of op school? Goede woorden spreken, waardoor de ander zich gezien en begrepen voelt. Goede woorden – *bene dictio* – sprak ik ook aan het eind van de dienst in de Pax. Ik vind het een voorrecht de zegen mee te geven. Maar daarna is het aan eenieder om goede woorden uit het paleis mee te nemen en tot het hart van anderen te spreken.

ROB VAN ESSEN

FOTO: P. XIERE

FOTO: MABELAMBER VIA PIXABAY

Cursus in Wonderen

Het boek ‘Een cursus in wonderen’ van Helen Shucman heeft als doel je het wonder in het dagelijks leven te laten ervaren. Dit doe je door jezelf steeds de vraag te stellen of je anders kunt kijken naar wat je gemoedsrust verstoort. In een serie bijeenkomsten, begeleid door Monique Elias en Marijn Vermet, draait het om deze omslag in perceptie.

V.A. WO. 20. 19.30-21.30 U.
(INLOOP V.A. 19.15 U.). DOOP-
GEZINDE KERK, PALEISSTR. 8.
OPGAVE BIJ MONIQUE ELIAS,
M.ELIAS@XS4ALL.NL OF
MARIJN VERMET,
MARIJNVERMET@GMAIL.COM OF
06-24817263

FOTO: ROEL WUJANTS VIA WIKIMEDIA COMMONS

Levenslessen van een rabbijn

De bekende Haagse liberale rabbijn Araham Soetendorp blikt in zijn pas verschenen boek, *Levenslessen van een rabbijn*, terug op zijn veelbewogen leven. Daarover komt hij een avond vertellen. Hij is getekend door de Tweede Wereldoorlog, maar verdriet en woede hebben nooit de overhand gekregen. Bij alles wat hij deed, dicht bij huis en in internationaal verband, is hij een optimistisch, hoopvol mens gebleven.

DI. 19. 20 U. MARANATHAKERK,
TWEDE SWEELINCKSTRAAT 156.
TOEGANG € 5

Afghaans restaurant Sarban:

Springplank voor mensen met een vluchtachtergrond

In de Haagse Frederikstraat is een bijzonder Afghaans restaurant geopend: Sarban. Het restaurant is opgezet met de bedoeling om vluchtelingen via opleiding en werk in het restaurant op weg te helpen in de Nederlandse samenleving. De ondernemende zussen en broers Alizadah, die zelf als vluchteling naar Nederland kwamen, begeleiden de nieuwkomers daarbij.

Taalachterstand, een andere afkomst, gebrek aan diploma's: al die dingen waarop mensen in hun zoektocht naar werk genadeloos kunnen worden afgerekend, spelen bij restaurant Sarban geen rol. 'Alles draait bij ons om veiligheid, vertrouwen, motivatie en doorzettingsvermogen', vertelt Rabia Alizadah. 'Bij ons is de werkvloer een afspiegeling van onze samenleving, waar mensen met verschillende nationaliteiten en culturen samenwerken en van elkaar leren.'

Het gezin Alizadah is in 1996 om politieke redenen vanuit Afghanistan naar Nederland gevlucht. Samen met vier van haar zussen en haar twee broers zet Rabia zich nu in voor het begeleiden en coachen van mensen met een vluchtachtergrond.

Den Haag is de vierde stad waar een Sarban-restaurant de deuren heeft geopend. Het is geen toeval dat zij een restaurant als middel hebben gekozen, want Afghanistan kent een bijzonder rijke eetcultuur. Er wordt gekookt met contrasterende kruiden. De smaken fris en hartig, mild en pittig, zoet en zuur zijn in de Afghaanse gerechten terug te vinden.

'De werkvloer is een afspiegeling van de samenleving'

Vertrouwen

Rabia Alizadah: 'Het restaurant is het soort plek dat perfect past bij het doel dat wij nastreven: mensen met een vluchtachtergrond begeleiden

Restauranthouders Ferogh (l) en Rafi bieden steun aan nieuwe medewerkers.

naar een zelfstandige toekomst, een duurzame baan, een groter sociaal netwerk en naar een leven vol vertrouwen in de maatschappij en in zichzelf.'

Het begeleidingstraject in het Haagse restaurant bestaat uit twee onderdelen: het opleiden van restauranthouders en het bieden van werkplekken. 'Doordat we inmiddels meerdere restaurants hebben, kunnen we ook mooie verbindingen maken', vertelt Alizadah. 'Zo staan er in Den Haag nu twee

restauranthouders aan het roer die op andere locaties al hun opleiding hebben gehad en heel graag in Den Haag aan de slag willen.' Het gaat om twee jonge mannen met een Afghaanse vluchtachtergrond: Rafi Ahmadi en Ferogh Sidiqi. Op hun beurt kunnen deze twee mannen weer steun bieden aan de nieuwe medewerkers in het restaurant: zes jongvolwassenen die als alleenstaande minderjarige asielzoekers vanuit verschillende landen naar Nederland zijn gekomen. Alizadah: 'Doordat ze

als tieners alleen zijn gevlucht, hebben zij het extra zwaar. Ze zijn emotioneel beschadigd en hebben nog altijd veel moeite om hun draai te vinden in een nieuw land. Het helpt hen ontzettend om met Rafi en Ferogh te werken, om te zien waar ze over een paar jaar kunnen zijn, om houvast aan elkaar te hebben en te voelen: het komt wel goed.'

SANNE DE MAIJER

INFO: SARBAN.NL

Michiel Ooschot, vrijwilliger bij het inloopsprekuur:

'Ik kom altijd met een goed gevoel thuis'

Drie jaar geleden ging Michiel Ooschot als 61-jarige met vervroegd pensioen na een baan als jurist bij de rijksoverheid. Hij koos ervoor vrijwilligerswerk bij Stek te gaan doen. 'Ik wilde vanuit mijn spiritualiteit anderen concreet helpen.'

Ooschot: 'Om mij te bezinnen op de vraag hoe ik mijn pensioentijd wilde gaan invullen, heb ik meegedaan aan een retraite in een klooster. Daar vond ik wat ik zocht: spiritualiteit moest meer op de voorgrond in mijn leven komen. Ik ben van huis uit katholiek, maar heb daar in de jaren voor mijn pensioen weinig mee gedaan. Uiteindelijk ben ik in de Benedictijnenabdij van Egmond oblaat geworden. Dat betekent dat je je als leek verbindt aan de abdij en dat je probeert om de regels van de benedictijnen ook in je eigen leven toe te passen. Ik ben graag ook praktisch bezig, dus als vrijwilliger werk ik nu regelmatig in de winkel van de abdij. Die praktische instelling bracht me er ook toe om te onderzoeken wat ik in Den Haag zou kunnen doen. Heel toevallig kwam ik bij de inloopsprekuren van Stek terecht.' Na enig nadenken: 'Maar misschien moest dat zo zijn...'

Wat maakt het inloopsprekuur bijzonder?

'Mensen die bij ons op het spreekuur komen voelen zich gezien en gehoord en dat is lang niet altijd zo bij de reguliere instanties. Wij geven hun alle tijd en aandacht. De hulp die wij bieden is praktisch; we doen vaak de intakes voor de voedselbank en helpen mensen die in financiële

nood verkeren. Dat wil zeggen: we doen ons best om te helpen. Soms lukt dat niet. Dit jaar komen bijvoorbeeld bij de heraanvraag voor een voedselpakket mensen soms net boven de norm, omdat de uitkeringen en toeslagen zijn verhoogd. Maar het is fijn als je mensen wél hebt kunnen helpen. Zo was er een gezin met een dochter die muzikalent heeft, maar zou moeten stoppen met haar opleiding. We hebben hen zo kunnen helpen dat het meisje naar het conservatorium kon gaan.'

'Als vrijwilliger moet je wel stressbestendig zijn'

Wat vraagt dit werk van vrijwilligers?

'Je moet wel stressbestendig zijn, want de problemen zijn soms onoverzichtelijk groot. Die zorgen moet je niet mee naar huis nemen en je moet ook niet te gauw opgeven. Je mag accepteren dat je soms niet kunt helpen. We werken in tweetallen, want er gebeuren altijd wel onverwachte dingen en dan is het prettig als je met een collega kunt overleggen. Eens in de twee maanden is er overleg met alle

'We doen ons best om te helpen, bijvoorbeeld met een heraanvraag voor een voedselpakket.'

vrijwilligers die bij Shalom, de Paardenberg of de Lucaskerk spreekuur houden. Soms komt er een gastspreker die ons informeert over allerlei zaken. Ook gaat er een weekbericht rond waarin we allemaal op de hoogte worden gehouden van wijzigingen, bijvoorbeeld nieuwe uitkeringsbedragen of nieuws over de energierekeningen.

Een enkele keer heb ik wel eens minder zin om te gaan, maar altijd kom ik weer met een goed gevoel thuis!

GREET KAPPERS

INFO: STEKDENHAAG.NL

Rooms-Katholieke kerken

Parochie Maria Sterre der Zee. Info: rkdenhaag.nl
Centrum. Jacobus de Meerdere-kerk, Parkstr. 65a. Nederlands: zo. 11 u. Ma t/m za. 12.45 u.
Schilderswijk. Marthakerk, Hoefkade 623. Zo. 9.15, 13 u. Engels/Afrikaans
Haagse Hout. Paschaliskerk, Wassenaarseweg 53. Zo. 9.30 u.
Marlot. Onbevekt Hart van Maria, Bloklandenplein 15. Za. 17 u. (niet op za. 2) In sept. op zo. geen vieringen.
Zeeheldenbuurt. Ignatiuskerk, Elandstr. 194. Zo. 11 u.
Regentessekwartier. Agneskerk, Beeklaan 188. za. 20 u. (niet op za. 2.) en zo. 9.30 u. 11.30 u. Spaans.
Scheveningen. Antonius Abtkerk, Scheveningseweg 233. Zo. 11 u.
Parochie De Vier Evangelisten Info: rkparochiedevierevangelisten.nl
Valkenbos. Titus Brandsmakerk, Kamperfoeliestr. 279. Vrij.10 u. Zo. 10.30 u.
Loosduinen. Kerk Maria van Eik & Duinen, Loosduinse Hoofdstr. 4. Di. 11 u. Zo. 11 u. Za. 9.19 u. choral evensong.
Waldeck/Kijkduin. Pastoor van Arskerk, Aaltje Noordervierstr. 4. Do. 10 u. Za. 17 u. Zo. 10.30 u. Zo. 3 gesloten.
Leyenburg. Emmauskerk, Leyweg 930. Za. 13 u. Zo. 9.30 u.

Kerken met vaste voorgangers

Anglican Church Ary van der Spuyweg 1. Zo.11 u. Holy Communion, 17 u. Contemporary Worship 4de zo. 17 u. Choral Evensong.
American Protestant Church Esther de Boer-van Rijcklaan 20. 10 u.
Oud-Katholieke Kerk Juffrouw Idastr 7. Zo 10 u 3/9 H. Augustinus, 10/9 geboorte H. Maagd Maria, 16 u. gezongen vesper, 17/9 Kruisverheffing 24/9 eucharistie
Vredekerk Maartensdijklaan 126. Arabisch: za. 19 u. Nederlands: zo. 10.30 u.
Leger des Heils Ambachtsgaard 198. Zo. 10.30 u. met muziekcorps.
Apostolisch Genootschap Loevesteinlaan 170. Zo. 10 u. met zang en muziek. apgen.nl. Geen vaste voorganger.
Zevendedagsadventisten Robijnhorst 197. Za. 10 u. bijbelstudie, 11 u. dienst.
Quakers Stadhouderslaan 8. Zo. 10.30 u. stille samenkomst.
Taizé Buurt- en kerkhuis Bethel, Thomas Schwenckestraat 30, ma. 19.30 u.

Soms wijzigen de tijden van de diensten. Check tevoren de website van de kerk van uw keuze.
* betekent: kijk op de website van de kerk

Kerken van de Protestantse Kerk Nederland (PKN)

Kerkgebouwen	Tijd	3 september	10 september	17 september	24 september
Lukaskerk Om en Bij 2.	10.15	Groene Lukas HA	Lutherse kerk	ds Nico Binnendijk kringviering	ds Jannet van der Spek
Duinzichtkerk V. Hogenhoucklaan 89	10.00	ds M. Visser	dr Ad van Nieuwpoort	dr Ad van Nieuwpoort	dr Ad van Nieuwpoort
Christus Triumfatorkerk Juliana v. Stolberglaan 154	10.00	ds Henk Steinvoot	ds Jaap van den Akker	ds Robin ten Hoopen	ds Jaap van den Akker
Pax Christikerk Vlamburg 2	11.00	Ernst Zwart	ds Jasper Klapwijk HA	drs Nynke Dijkstra-Algra	ds Jasper Klapwijk
Marcuskerk Jan Luykenlaan 90	10.00	ds André Verweij	ds Jantine Veenhof	ds Nico den Bok	ds Jantine Veenhof
De Oase Van Meursstraat 1	10.00	ds Janet van der Spek	kringviering	Fred Toetenel	ds Theo Hettema HA
Bergkerk Daal & Bergselaan 50 A	10.00	Sity Smedinga	ds Saskia Wevers-van der Feltz	ds David Schiethart	*
Maranathakerk 2e Sweelinckstr.156	10.30	ds Mark van der Laan S&T	ds Bert Kuipers	ds Mark van der Laan	ds Erika van Gernerden
Noorderkerk Schuijstr. 9-11	10.00	ds Carel van Dongen	ds Henk van Laren	ds Anneke van Mansum-Hoogenboezem	ds Petra de Nooy
Bosbeskapel Bosbesstr. 5	10.00	15 u. ds Martin Koster, intrededienst ds Sara Dondorp	ds Derk Stegeman	Startzondag ds. Sara Dondorp	ds Wietske Verkuyl
Abdijkerk WillemIII-str. 40	10.00	ds Wietske Verkuyl	ds C.A. van der Meij	15 u. ds Wietske Verkuyl, intrededienst ds Martin van Wijngaarden	ds Jacob Korf
Shalomkerk Vrederustlaan 96	10.00	ds Wout Huizing	ds J. Compagner	ds Jacob Korf	ds Nel van Dorp HA
Bethelkerk Scheveningen J. Kokstr.173	10.00	ds Gerco Lock	ds Erick Versloot	ds Gerco Lock	ds Antje Groenendijk
Oude Kerk Keizerstr. 8	10.30	ds Dirk Jan Thijs	ds Jaap Quist HA	ds Ton Christ	ds Barend Weegink
Nieuwe Badkapel Nieuwe Parklaan 90	10.00	ds Charlotte van der Leest S&T	ds Gerlof Bosma	ds Charlotte van der Leest cantate	ds René de Reuver
Pr. Julianakerk Tesselsestr. 6	10.00	ds Bernhard van Vreeswijk HA	ds C. van Loon evangelisatie	ds Bernhard Vreeswijk	ds A. van der Plas
De Toevlucht Laan v. Hoornwijck 140	10.00	ds Attie Minnema S&T	ds Jacob Korf	ds Attie Minnema	oecum.viering H. Bartholomeus
Bethlehemkerk Laan v. Meerdervoort 627	10.00 16.30	ds Thejon Bos ds C. Blenk	ds Thejon Bos HA 15.30 ds Bert Karel Foppen	ds Ad Vastenhoud ds A. de Fijter	ds Bert Karel Foppen doop prof. dr. H. van den Belt
Houtrustkerk Beeklaan 535	10.30	ds Karl van Klaveren	*	naar Evang. Broedergemeente	*
Kloosterkerk Lange Voorhout 2	10.00	ds Rienk Lanooy	ds Rienk Lanooy HA	ds Mirjam Elbers	10.30 ds Carel ter Linden cantate
Ev. Lutherse Gem. Lutherse Burgwal 9	10.15	ds Erwin de Fouw	ds Erwin de Fouw HA	ds Jannet van der Spek	Lukaskerk
Église Wallonne Noordeinde 25	10.30	X	Jean-Luc Marcillaud	Francois Roux	pasteur Dieuwertje Zantingh
Oude Kerk Herenstraat 77 Voorburg	10.00	ds Giel Schormans	ds Leneke Marchand 19u muzikale vesper	ds Leneke Marchand	ds Giel Schormans
Koningkerk Br. Ingenhouslaan 4 Voorburg	10.00	15u intrededienst ds G. Stigter, A. Brabander	ds G. Stigter	ds C. van der Meij	ds G. Stigter

Diverse Rooms-Katholieke kerken		
Rijswijk. Bonifatiuskerk, van Vredenburgweg 69. Zo. 11 u. Kerk van Benedictus en Bernadette, Sir Winston Churchillaan 372. Zo. 9.30 u.		
De Zinnen, kapel Chr. Triumfatorkerk ma 18.15 u. avondgebed		
Lourdeskapel Berkenbosch Blokstraat 9A dagelijks open (9-18 u.) Za. 11 u. Rozenkransgebed		
Deutsch Badhuisweg 35a. Zo. 10.30 u.	English Bezuidenhoutseweg 157. Zo. 10 en 17.30 u.	Français Stoeplaan 4, Wassenaar. Zo. 17 u.

advertenties

Firma A. H. Kerkhof & Zon
Uitvaartzorg sinds 1892

Dienstverlening op maat door uitvoering van:
• levensbeschouwings- en geloofsgebruiken en individuele wensen

Uitvaartcentra naar uw keuze met ons advies, bijvoorbeeld:
• Ad Patres Frederik Hendriklaan 7 's-Gravenhage (Statenkwartier)
• diverse andere uitvaartcentra in 's-Gravenhage en omstreken
• bij begraafplaats of crematorium

Thuisopbaring volgens uw wensen met de juiste zorg en middelen

Groot Hertoginnelaan 227
2517 ET 's-Gravenhage
firma@kerkhof-uitvaartzorg.nl **070 345 16 76**
www.kerkhof-uitvaartzorg.nl

Zorgvuldige aandacht en professionaliteit, al vier generaties een familietraditie

ENGELN & SPOOR
UITVAARTVERZORGING

VERZORGD, CORRECT, STIJLVOL

Engelen & Spoor Uitvaartverzorging richt zich op het verzorgen van uitvaarten in Den Haag en omstreken. Wij hebben jarenlange ervaring in traditionele, religieuze en eigentijdse uitvaarten en staan garant voor een verzorgde, correcte en stijlvolle uitvoering van de uitvaart.

U KUNT ONS 24 UUR PER DAG, 7 DAGEN PER WEEK BEREIKEN: (070) 350 70 00
INFO@ENGELNENSPOOR.NL - WWW.ENGELNENSPOOR.NL

HET CLINGENDAELHUIS - BENOORDENHOUTSEWEG 279 - 2596 BJ DEN HAAG

want met afscheid begint herinnering

Voor een waardevol afscheid met zorg en respect afgestemd op ieders persoonlijke wensen.

Helm & Schols
uitvaartzorg

Veenweg 14, Nootdorp
Damlaan 64, Leidschendam
Ina Boudier-Bakkerstraat 5, Delft
De Sillestraat 182, Den Haag

070-3202040 - www.vdhuz.nl - 015-3101643

Overige kerken

Kerkgebouwen	Tijd	3 september	10 september	17 september	24 september
Deutsche Ev. Gem. Bleijenburg 5	10.30	*	*	Pfr Thomas Vesterling	Pfr Thomas Vesterling
Doopsgezinde Gem. Paleisstr. 8	10.30	ds Marijn Vermet	ds Iris Hasselbach	ds Marijn Vermet	vierde zondag
Ev. Broedergem. Hernhutters Chasséstr. 1	10.00	steungroep	zr Christine Welschen	zr Christine Welschen vredesdienst	zr Christine Welschen
Haagse Dominicus Th. Swenckestr. 30	10.30	De missie, aan wie toevertrouwd? Willem vd Meiden	X	vredesviering in Doopsgezinde kerk	X
Indon. Ned. Chr. Kerk, Marcuskerk Jan Luijkenlaan 92	14.00	zr Debora Simatupang	zr Betty Sari	ds Stanley Tjahjadi	ds Deibby Janssens-Sahertian
Ekklesia Brouwersgracht 2-k, in steeg door hek	11.00	X	Moed, hoop en het 'en toch'-gevoel	Vredesdienst in doopsgezinde kerk	X
Kruispuntgem. Hofzichtlaan 115	11.00	br Jaap Teunisz	X	br Jacques Zwaan	X
Remonstrantse kerk Laan v. Meerdervoort 955	10.30	ds Antje van der Hoek, ds Reinhold Philipp	ds Els de Bijl Nachenius	ds Reinhold Philipp	ds Marthe de Vries
Geref. Kerk Vrijgemaakt Duinkerkerstr. 1	9.30	*	ds Jasper Klapwijk	ds Kim Batteau	ds Jasper Klapwijk
Franciscuskerk N. Broeckhuijsenstr. 23	10.30	pastor Mieke Speckens	pastor Nanda de Hoop	ds Aad Sterrenburg	ds Mineke Kroes

Symbolen
X geen dienst
* zie website van de kerk
S&T Dienst van Schrift en Tafel

AGENDA SEPTEMBER 2023

Voor een overzicht van alle activiteiten: zie kerkinderhaag.nl.
Voor kerkadressen zie p.6.

Najaarsbazaar

Op de gezellige najaarsbazaar van de Maranathakerk is van alles te koop. Voor de lekkere trek kun je terecht aan de bar.
Za. 1. 15-19 u. Zo. 2. 11-15 u. ■ Maranathakerk

Orgel aan zee

In het laatste concert van de zomerse serie 'Orgel aan zee' bespeelt Bert den Hertog het orgel van de Oude Kerk in Scheveningen. Collecte na afloop.
Za. 2. 15.30-16.30 u. ■ Oude Kerk Scheveningen

Tafelgesprekken

Zoek jij ook naar wat jouw leven betekenis kan geven? Schuif dan aan bij Tafelgesprekken, want je bent niet alleen. Info: luxdenhaag.nl. Opgave via vivian@luxdenhaag.nl, locatie volgt na aanmelding.
V.a. ma. 4. 19-21.30 u.

Het geheim van Jezus van Nazaret

Iedereen is welkom in het oecumenische leerhuis o.l.v. pater dr. F. Vervooren over het boek *Het geheim van Jezus van Nazaret* van Eugen Drewermann. Info: c.montes@hetnet.nl. Aanmelden niet nodig.
V.a. di. 5. 14-16 u. ■ Pastoor van Arskerk

Poëziekring

Iedere eerste donderdag van de maand lees je samen mooie gedichten. Je kunt ook zelf gedichten meenemen. Opgave bij Marijn Vermet, marijnvermet@gmail.com of 06-24817263
V.a. do. 7. 14-16 u. ■ Doopgezinde Kerk

Muziek in de Abdijkerk

Op Open Monumentendag is de Abdijkerk open voor bezichtiging. Er is een boekenmarkt en om 15.30 uur is er een afsluitend orgelconcert. Toegang gratis. Info: abdijkerk.info
Za. 9. v.a. 10 u. ■ Abdijkerk

Vredeswake met Maurits Chabot

Negen Scheveningse kerken organiseren in de Vredesweek een gezamenlijke vredewake met Maurits Chabot als spreker. In zijn boek *Over de kloof* schrijft Chabot over onwaarschijnlijke vriendschappen tussen mensen die op het eerste gezicht veroordeeld lijken tot vijandschap. Verzoening en vergeving zijn hierin centrale aspecten.

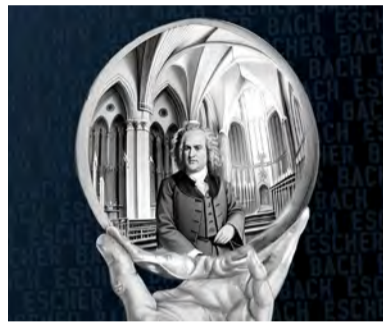
DI. 19. 20-20.45 U. OUDE KERK SCHEVENINGEN, KEIZERSTRAAT 8. TOEGANG GRATIS.

Taal vinden voor bijzondere ervaringen

Mensen worden soms geraakt door een ervaring 'van de overzijde'. Hoe geef je woorden aan datgene wat je niet kunt verklaren? Wilt u deelnemen aan een gesprekskring hierover? Neem dan contact op met Wietske Verkuyl, w.verkuyl@xs4all.nl of 06-38267000.
V.a. ma. 11. 19.30 u. ■ Abdijkerk

Snuffelen op de bazaar

Op zaterdag 16 september opent de Lutherse Kerk de deuren voor de traditionele Bazaar. De opbrengst van de Bazaar komt ten goede aan de Voedselbank.
Za. 16. 10-16 u. ■ Lutherse Kerk

Escher & Bach

In deze voorstelling komen het leven en werk van Escher en Bach op bij elkaar met orgelwerken van Bach door Geerten van de Wetering, theatrale bijdragen van Aus Greidanus en lichtkunstwerken van David Schoch. Kaarten à €15 (t/m 25 jaar) en €25 via www.podium21.nl
Za. 16. 20.30-23 u. ■ Kloosterkerk

Vlaamse primitieven

In veertien bijeenkomsten o.l.v. kunsthistoricus André Stek wordt het leven en werk van belangrijke vertegenwoordigers van de Vlaamse Primitieven getoond en verteld. Opgave: andre@live.nl, 06-51732716, compostelai@live.nl
V.a. wo. 27 of do. 28. 14-16 u. ■ Bosbeskapel

Verjaarsconcert

Sander van Marion viert zijn verjaardag met orgelmuziek en klanken van harp, hobo, viool en trompetten. Toegang vrij.
Za. 30. 15 u. ■ Bethelkerk

Een nieuwe wereldorde

Op de eerste zondag van de vredesweek gaat Ad van Nieuwpoort in gesprek met voormalig ambassadeur Renée Jones-Bos over de nieuwe wereldorde. Als voormalig secretaris-generaal van het ministerie van Buitenlandse zaken en ambassadeur in onder andere Washington en Moskou zette zij zich jarenlang in voor vrede en veiligheid. Hoe houd je in moeizame verhoudingen de dialoog gaande, en wanneer stop je met praten?

Zo. 17. 16-17.30 U. DUINZICHTKERK, VAN HOGENHOUCKLAAN 89. NA AFLOOP MEET & GREET. TOEGANG: UW GIFT.

PERSONALIA

Ds. Martin van Wijngaarden

Ds. Martin van Wijngaarden is de nieuwe predikant van de Abdijkerk. Ds. Van Wijngaarden studeerde vanwege zijn oecumenische familieachtergrond theologie aan de UU, KThU en UvA. Hij heeft een deelaanstelling bij o.a. het Amsterdam Centre for History and Heritage of Protestantism (VU) als onderzoeker luthers erfgoed. Ds. Van Wijngaarden is op dit moment in de PKN o.a. lid van de Generale Synode en van het Generaal College voor het Opzicht. Zijn favoriete rode draden in het gemeentewerk zijn, naast pastoraat en liturgie, ontmoetingen rond kringwerk. Op zondag 17 september om 15 uur wordt ds. Van Wijngaarden door ds. Wietske Verkuyl bevestigd in de Abdijkerk.

Ds. Sara Dondorp

Ds. Sara Dondorp is de nieuwe predikant van de Bosbeskapel. Ds. Dondorp was in de jaren '90 bureaumedewerker van de Vrijzinnige Hervormden in Amsterdam en eindredacteur van het Amsterdamse kerkblad 'Horizon'. Vanaf 1998 studeerde ze theologie aan de UvA en later aan de VU. In januari 2010 werd ze bevestigd als predikant voor de Kloosterkerk in Ter Apel en in september maakte ze de overgang naar de Ledevaertkerk in Chaam en omgeving, onder Breda. Ds. Dondorp wordt op zondag 3 september om 15.00 uur door ds. Martin Koster bevestigd in de Bosbeskapel.

Ds. Marja Flipse

Ds. Marja Flipse is door de bisschop van Monmouth benoemd tot Predikant voor Liturgie en Eredienst in de East Cardiff Ministry Area in de Church in Wales. Zij zal zich met name bezighouden met het coördineren en stimuleren van eredienst en kerkmuziek in de verschillende kerken, van traditionele Prayer Book-vieringen in twaalfde-eeuwse kerkjes tot informele samenkomsten voor gezinnen in basisscholen. Ds. Flipse was van 2020-2022 als predikant verbonden aan de Kloosterkerk. Vervolgens was zij tijdelijk predikant bij de Bergkerk, waar zij op 16 juli haar afscheidsdienst hield.

Carillonconcert voor vrede

Ter gelegenheid van de Internationale Dag van de Vrede van de VN speelt beaardier Heleen van der Weel vredesliederen op het carillon van het Vredespaleis.

Do. 21. 13-14 U. VREDESPALEIS, CARNEGIEPLEIN 2

Vredesbeurs pleit voor dialoog

Harde politiek en innerlijke vrede

Het verlangen naar vrede is groot, maar die vrede lijkt onbereikbaar dan ooit tevoren, constateert Henk Baars, voorzitter van Kerk en Vrede. De Haagse Vredesbeurs op 23 september is een oefening om niet te wenen aan de gedachte dat oorlog onvermijdelijk is.

Het officiële thema van de vredesweek dit jaar luidt 'Democratie onder druk'. Natuurlijk staan democratieën wereldwijd onder druk, maar de urgentie van de uitzichtloze oorlog in Oekraïne doet vredesmensen minder abstract denken. Dat geldt ook voor Den Haag, waar een coalitie van vredesinitiatieven uit kerk en samenleving keihard heeft gewerkt aan de totstandkoming van een heuse Vredesbeurs. Daar is voor gekozen omdat het verlangen naar vrede groter is dan ooit, maar de mogelijkheden om dit te realiseren lastiger zijn dan ooit tevoren, zowel op geopolitiek terrein – waar je maar zeer beperkt greep op hebt – als in jezelf. Want begint vrede niet altijd bij jezelf?

De harde politiek en de innerlijke vrede lijken vrijwel niet te combineren, maar de Haagse Vredesbeurs op 23 september zal toch een poging wagen, met een keur aan leer- en doe-activiteiten. Sprekers zijn Manuela Kalsky van Nieuw Wij, Fernando Enns, hoogleraar vredestheologie, Guido van Leemput, fractiemedewerker SP en Sharief Mohammed, voorzitter Moskeebestuur. Er zijn

workshops met creatieve werkvormen en je kunt slenteren langs informatiekramen van vredesbewegingen uit het hele land. Burgemeester van Zanen zal het event openen, dat plaatsvindt in de Paleiskerk achter het Noordeinde. Dit is het thuishonk van de Doopsgezinde gemeente, een kerk met heel oude vredespapieren.

Begint vrede niet altijd bij jezelf?

Je kunt het geheel zien als een oefening om niet te wenen aan de gedachte dat oorlog nu eenmaal een menselijk gegeven is en dat geweld onvermijdelijk is, gevangen als wij zitten in het westerse blok en anderen in het Oostblok. Om nog maar niet te spreken over andere felle conflicten zoals in Israël-Palestina. Gaat het er niet om dat we uiteindelijk pistolen afpakken

COLOFON

KERK IN DEN HAAG MAANDBLAD
WWW.KERKINDERHAAG.NL WEBSITE

SEPTEMBER 2023,
jaargang 26, nr. 258
Deadline oktober: 1 september
Uitgave van de Protestantse Kerk Den Haag, de Evangelisch-Lutherse Gemeente Den Haag, de Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage Oost en de Rooms-Katholieke parochies Maria Sterre der Zee en De Vier Evangelisten.

Contact: redactie@kerkinderhaag.nl.
Tel. 06 24 69 66 64 (Anne-Helene Borgts)
hoofdredactie@kerkinderhaag.nl
Tel. 06 4626 69 64 (Greet Kappers)
Parkstraat 32, 2514 JK Den Haag

Redactie: Greet Kappers (hoofdredacteur), Irna van der Wekke (tekstredactie), Anne-Helene Borgts (eindredacteur), Henk Baars, Ronald van Bochove, Henriëtte Boerma, Roelie Dröge, Rob van Essen, Hans Hemmes, Shari van den Hout, Rienk Lanooy, Tom Mikkers, Jolly van der Velden.

Vormgeving: Frank van Leeuwen & Maartje de Sonnaville
Webredacteur: Ronald van Bochove

Druk: Opmeer Drukkerij bv
Website: ISI Media, isimedia.nl

Advertenties:
kerkinderhaag.nl/adverteren
adverteren@kerkinderhaag.nl
06 24 69 66 64 (Anne-Helene Borgts)

Los postabonnement:
€ 30,- per kalenderjaar (10 nummers).
Opgave: info@kerkinderhaag.nl
Giften: IBAN NL35 INGB 0007 7749 10

Disclaimer:
Kerk in Den Haag heeft getracht alle rechthebbenden te achterhalen. Indien iemand desondanks meent rechten te kunnen doen gelden, dan kan hij of zij contact opnemen met de eindredacteur.

MIX
Papier van verantwoordelijk
herkomst
FSC® C098256

De Protestants Christelijke Ouderen Bond is er voor én door 50-plussers!

- Zoals:
- Advisering voor Ouderen
  - Hulp bij belastinginvullen
  - Bijeenkomsten voor ontmoeting, ontspanning en educatie
  - Actieve belangenbehartiging

Info 070-3822782 of pcob-den-haag@kpnmail.nl

Klaagzang

Het tikken van de klok versterkt de stilte.
De kamer is nog nooit zo leeg geweest.
Geen vuur of dikke trui verdrijft de kilte
die zich genesteld heeft in vlees en geest.

De klok verscheurt de tijd met luide slagen,
maar zwaarder zijn de slagen van mijn hart.
Het juk van eenzaamheid dat ik moet dragen,
kleurt zelfs de felste regenbogen zwart.

Het tikken van de klok versterkt de stilte.
Ik proef het zilte nat van het verdriet.
Háár afzijn smooit de liefde in haar prilte,
de toekomst sombert sinds zij mij verliet

Hier zit ik over mijn papier gebogen.
De pen wordt met een zucht terzij gelegd.
Ik fluister tot mijzelf met droeve ogen:
'Ach, dichter, dat heb jij weer mooi gezegd!'

FOTO: WEPPIX VIA ISTOCK

'Zonder muziek is het leven minder leuk'

Waarom zingen gelukkig maakt

Zingen geeft plezier en energie, niet alleen bij de zangers maar ook bij de luisteraars. Met het programma **Koren zingen voor Ouderen** laat Fonds 1818 duizenden mensen in zorginstellingen genieten van muziek.

Zangkoren zijn er in alle soorten en maten, van shantygroepen met schuimende zeemansliederen tot vrouwenkoren met a capellaversies van de laatste pophits. Hoewel de genres sterk uiteenlopen, hoor je overal deze twee termen: plezier en energie!
'Ik zing al bijna mijn hele leven en zou niet weten hoe ik zonder moest', vertelt koorlid Ineke

van der Nieuwenhuizen. 'Ik word er gewoon gelukkig van. Zingen is ook therapeutisch, het heeft mij door moeilijke tijden geholpen. Mijn koor brengt bovendien gezelligheid en sociale contacten. Zo hebben we een paar keer per jaar een 'Borrelnoot', waarvoor we allemaal wat lekkers meenemen. En we bezoeken graag festivals omdat we dan een hele dag samen kunnen zijn.'

Meezingen

Het zingen brengt niet alleen de koorleden plezier, maar ook de luisteraars. Met het programma **Koren zingen voor Ouderen** laat Fonds 1818 duizenden mensen in de regio genieten – van de muziek, maar zeker ook van het gezellige

samenzijn. Jaarlijks treden honderden koren en muziekverenigingen op in verpleeg- en verzorgingshuizen voor ouderen en mensen met een beperking.

Je hoeft maar een flard van zo'n optreden mee te krijgen om te zien hoeveel goeds dat doet. Yvonne Treurniet, activiteitenbegeleider van WoonZorgPark Swaenesteyn, kan dat beamen: 'Ik zie hoe de bewoners genieten. Ze dansen en zingen mee, ze bewegen in hun stoel. De optredens betekenen veel voor hen.' 'Zonder muziek is het leven veel minder leuk', vertelt mevrouw Schreuder, bewoonster van Swaenesteyn. 'Ik kan niet zonder muziek.' Haar buurman de heer Rempel is het daarmee eens. 'Ik wil altijd meezingen met het koor', vult hij aan. 'Soms zijn er mooie teksten die je aanspreken. Ze kunnen je helpen om je verdriet te verwerken.' Ook de koorzangers beleven veel plezier aan de optredens. 'Het geeft veel energie als het publiek enthousiast is', zegt Ineke. 'Als ik zie dat mensen lachen of op ons reageren, dan reageer ik daar ook op.'

SANNE DE MAIJER

WIL JE ALS KOOR OF ZORGINSTELLING UIT ONZE REGIO DEELNEMEN AAN KOREN ZINGEN VOOR OUDEREN? JE BENT VAN HARTE WELKOM! MEER INFORMATIE VIND JE OP KZVO.NL.

Korenfestival

Op het korenfestival **Zingen aan Zee** op Scheveningen laten meer dan duizend koorleden zich van hun beste kant horen in uiteenlopende genres zoals pop, shanty, folk, musical, barbershop, gospel en nog veel meer. Er wordt naar hartenlust gezongen op een tiental podia, van een monumentale kerk tot een buitenpodium met direct zicht op zee.

ZA. 23. 12-17 U. INFO: ZINGENAANZEE.NL

Open Monumentendagen

Op zaterdag 9 en zondag 10 september zijn de jaarlijkse Open Monumentendagen. Het thema van dit jaar is 'Levend Erfgoed'. Ook veel kerken openen dan hun deuren. Op openmonumentendag.nl kunt u zien welke kerken in Den Haag te bezoeken zijn. We lichten er enkele uit.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

Dopen in de Lutherse Kerk

De Evangelisch-Lutherse gemeente heeft het thema 'Levend erfgoed' vertaald naar dopen in de gemeente. In de kerk zijn doopjurken, doopkaarsen, oude doopboeken en een doopschaal te zien. De kerkzaal en de kerkzolder zijn te bezichtigen en er is de gehele dag muziek en koffie. Organist Sander van den Houten sluit de dag om 16.00 uur af met een orgelconcert.

ZA. 9. V.A. 10 U. LUTHERSE KERK, LUTHERSE BURG WAL 9

Evensong met Cantorij de Vier Evangelisten

Op 9 september kun je na de drukte van Open Monumentendag rustig bijkomen en genieten van een evensong van de Cantorij de Vier Evangelisten o.l.v. André Vis. Het koor zingt onder meer werk van de Zuid-Afrikaanse componist Peter Klatzow. Daarnaast kan er volop worden meegezongen met bekende Engelse hymns en liederen.

ZA. 9. 19 U. MARIA VAN EIK EN DUINEN, LOOSDUINSE HOOFDSTRAAT 4.

FOTO: NIEK STAM

Van kerk naar kerk

Op 9 september kun je meedoen aan een wandel- of fietstocht 'van kerk naar kerk'. Je komt langs de kerken van de parochie de Vier Evangelisten, de Jozefkapel en 't Praethuys bij de H. Familiekerk. Bij elke locatie is die middag iets te beleven, bijvoorbeeld een rondleiding of een miniconcertje. Met je deelname steun je 'De Jonge Klimaatbeweging'.

ZA. 9. V.A. 13 U. JE KUNT OP ELKE LOCATIE STARTEN, VOOR ADRESSEN ZIE P. 8. AANMELDING IS NIET NODIG. INFO: RKPARCHIEDEVIEREVANGELISTEN.NL

Bazaar in de Badkapel

De jaarlijkse Bazaar in en rondom de Nieuwe Badkapel op Open Monumentendag is inmiddels een begrip. Er zijn kinderspellen, verlotingen, het Rad van Fortuin, een home-made-kraam en een terras met eten en drinken. In verschillende kramen wordt van alles verkocht en kinderen kunnen op een eigen kleedje spullen verkopen. In de kerk zijn er rondleidingen en er is muziek.

ZA. 9. 10-16 U. NIEUWE BADKAPEL, NIEUWE PARKLAAN 90